

До спеціалізованої вченої ради
К 35.052.23
у Національному університеті
«Львівська політехніка»

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертацію
Сосніної Ольги Володимирівни
«Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності
приватного життя (ст.182 КК України)»,
подану на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 - кримінальне право
та кримінологія; кримінально-виконавче право

Актуальність теми дисертації. Дисертація Сосніної Ольги Володимирівни «Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності приватного життя (ст.182 КК України)», присвячена актуальній проблемі. Особиста недоторканність, таємниця приватного життя, разом з іншими природними правами та свободами, утворюють основу конституційного статусу особи та є невід'ємною складовою сучасної концепції прав і свобод людини.

Автор справедливо наголошує, що численні випадки порушення недоторканності приватного життя завжди викликають неабиякий резонанс у громадянському суспільстві.

Враховуючи викладене, слід відзначити, що дослідження кримінальної відповідальності за порушення недоторканності приватного життя відповідає потребам сучасної юридичної науки, тема дисертації О.В. Сосніної є актуальною, а саме дослідження своєчасним.

Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, обумовлена, насамперед тим, що дисертант використала значну кількість наукової літератури з аналізованих питань, яка видана в Україні та за її межами (357 джерел). У своїй роботі О.В. Сосніна критично використовує відповідні

публікації, на сторінках наукового дослідження веде коректну полеміку з іншими вченими-криміналістами. Автор часто звертається до філософських категорій, що використовуються у праві. Безумовно, є позитивом роботи систематичні звернення автора до семантичного тлумачення кримінально-правових термінів, що аналізуються в дисертації.

Позитивно слід відзначити емпіричну основу дослідження, яку склали результати правозастосовної практики у 15 кримінальних провадженнях за ст. 182 КК України та матеріали регіональної судової практики в Україні за 2011-2016 роки, статистичні дані Генеральної прокуратури України щодо кількості зареєстрованих в Україні протягом 2013-2016 років злочинів, передбачених ст.182 КК України та результати анкетування 200 працівників правоохоронних органів і суддів, а також 200 пересічних громадян.

Автором вдало обрані і методи дослідження, виходячи з поставлених у роботі мети і задач, з урахуванням об'єкта та предмета дослідження. Під час дослідження використано низку загальнонаукових та спеціальних наукових методів пізнання, за допомогою яких здійснено всебічний та об'єктивний аналіз його предмета.

Таким чином автор у своїй роботі продемонструвала високий теоретичний рівень викладу матеріалу, логіку дослідження, вміння застосовувати різноманітні методи наукового пізнання, аналізувати законодавчі акти, коректно полемізувати з іншими авторами, аргументовано відстоювати власну точку зору, узагальнювати науково та практично значущі висновки.

Обґрунтованість та достовірність результатів, отриманих О.В. Сосніною в ході наукового дослідження, забезпечена завдяки використанню належної джерельної бази, вмілому опрацюванню емпіричного матеріалу, правильному поєднанню методів наукового пошуку. Усе це забезпечило обґрунтованість сформульованих у дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій.

Окрему увагу слід звернути на апробацію результатів дисертації, які доповідались та обговорювались на науково-практичних конференціях (як всеукраїнських, так і міжнародних), є базою для відповідних законопроектів.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій полягає в тому, що представлена робота справді є одним з першим у юридичній науці України комплексним дослідженням, яке присвячене сучасному комплексному аналізу кримінальної відповідальності за порушення недоторканності приватного життя.

На основі проведеного дослідження обґрунтовано і сформульовано положення і висновки, які є новими для науки кримінального права або наділені ознаками наукової новизни, і виносяться на захист.

Автором вперше сформульовано авторське поняття особистої та сімейної таємниці, що сприяє удосконаленню практики застосування відповідних положень ст. 182 КК України.

Новим є пропозиція редакції назви ст. 182 КК України «Умисне порушення таємниці особистого та сімейного життя».

Повною мірою схвалюємо позицію автора про доцільність доповнити п. 4 ч. 1 ст. 96-3 та п. 2 примітки до ст. 96-3 КК України вказівкою на ч. 3 ст. 182 КК України (в авторській редакції).

Дисертантом вперше обґрунтовано, що, попри відсутність у чинній редакції диспозиції ст. 182 КК України словосполучення «без згоди особи», його значення є фундаментальне для можливості притягнення до кримінальної відповідальності за порушення недоторканності приватного життя.

Заслуговує на увагу виявлена автором доцільність диференціювати кримінальну відповідальність окремих форм посягань на недоторканість приватного життя через різний характер в ступінь суспільної небезпеки.

Набули подальшого розвитку знання про види можливих наслідків порушення недоторканності приватного життя, а саме: матеріального

характеру, нематеріального характеру, матеріальна шкода, поєднана з нематеріальною шкодою.

Отже, положення, результати та висновки, заявлені дисертантом як такі, що містять наукову новизну, достатньо точно відзначені у вступі до роботи, авторефераті дисертації, викладені в розділах основної частини дисертації.

Дисертація О.В. Сосніної містить значну кількість наукових положень, висновків та рекомендацій, які вперше пропонуються в кримінально-правовій науці або становлять собою розвиток попередніх досліджень відповідної проблеми. Автор сформулювала ряд важливих висновків, пропозицій та рекомендацій, які характеризуються новизною та в сукупності вирішують важливу теоретичну та практичну проблему, пов'язану з кримінальною відповідальністю за порушення недоторканності приватного життя.

Ознайомлення з дисертацією, авторефератом і друківаними працями автора дозволяє стверджувати, що результати дослідження відзначаються науковою новизною, яка представлена раніше не захищеними у кримінально-правовій науці теоретичними й прикладними положеннями, що виводять на якісно новий рівень правового пізнання проблему пов'язану з кримінальною відповідальністю за порушення недоторканності приватного життя.

Значущість результатів дослідження для науки і практики. Теоретична і практична значущість одержаних результатів полягає в тому, що викладені в роботі висновки, узагальнення та пропозиції можуть бути використані в процесі вдосконалення чинного КК України в частині законодавчого закріплення відповідальності за умисне порушення таємниці особистого та сімейного життя, які скеровані до відповідного комітету Верховної Ради України і можуть бути використані для подальшого удосконалення кримінального законодавства.

Висновки та пропозиції отримані в дослідженні можуть бути використані для подальших наукових досліджень цієї проблематики, а також у навчальному процесі.

Враховання одержаних у процесі дослідження результатів може бути корисним і для правозастосовної діяльності, а саме: під час кваліфікації діянь за ст. 182 КК України, а також узагальнення судової практики.

Повнота викладу положень дисертації в опублікованих працях О.В. Сосніної. Результати дисертації належно апробовані. Основні положення дослідження відображено у вісімнадцяти друкованих наукових працях, з яких одна колективна монографія, п'яти статей у фахових виданнях України, одна в іноземному виданні, дев'яти тезах доповідей на науково-практичних конференціях, а також у двох наукових публікаціях в інших періодичних виданнях України.

Автореферат дисертації ідентичний за змістом основним положенням самої дисертації.

Вищевикладене дає підстави для висновку, що дисертація Сосніної Ольги Володимирівни «Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності приватного життя (ст.182 КК України)» є завершеною науково-дослідною роботою, яка за своїм призначенням і змістом відповідає вимогам, що пред'являються дисертаціям на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

У цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю, звернемо увагу на **окремі дискусійні положення, неточності та упушення**, які потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час захисту.

1. Щодо об'єкта аналізованого складу злочину автор згадує лише окремі концепції (с. 81). Поверхнево згадується концепція «порядку суспільних відносин», що розроблена О.М. Костенком і підтримана вже у багатьох сучасних дослідженнях з кримінального права України. Видається, що саме вона найбільшим чином може бути застосована під час аналізу

складу злочину, що аналізується.

2. Авторіві необхідно було б приділити дещо більше уваги поняттю предмету злочину, що передбачений ст. 182 КК України. Потребує додаткового обґрунтування вказівка на те, що інформація про приватне життя особи, що складає її особисту чи сімейну таємницю може набувати як матеріального, так і нематеріального виразу (с. 187).

3. Під час аналізу особливостей кримінальної відповідальності за порушення недоторканності приватного життя, необхідно було б детальніше зупинитися на відповідальності співучасників цього злочину та висловити власну позицію.

4. Неповним чи незавершеним видається розгляд дисертантом відмежування складу злочину «Порушення недоторканності приватного життя» від суміжних складів злочинів у підрозділі 3.2 дослідження. Зокрема, не розглядається відмежування «Порушення недоторканності приватного життя» (ст. 182 КК України) від «Незаконного придбання, збуту або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації» (ст. 359 КК України).

5. Потребує додаткової аргументації позиція автора про необхідність оптимізації кримінального покарання та пропозиція нової моделі санкцій норм, які містяться у диспозиції ст. 182 КК України (с. 182).

Загалом висловлені критичні зауваження істотно не впливають на позитивну оцінку дисертаційного дослідження, оскільки більшість із них є дискусійними або можуть бути предметом дискусії в ході прилюдного захисту дисертації.

Представлена робота характеризується необхідними для такого дослідження компонентами: критичний аналіз попередніх дослідників проблеми пов'язаної з кримінальною відповідальністю за порушення недоторканності приватного життя, органічне поєднання різних методів пізнання, звернення до досягнень інших галузей права та даних суспільних наук, наведення необхідних статистичних даних.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника. На підставі вищевикладеного вважаю, що дисертація Сосніної Ольги Володимирівни «Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності приватного життя (ст.182 КК України)» є завершеною науковою працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання вдосконалення нормативного регулювання та практики вирішення питань, пов'язаних з кримінальною відповідальністю за порушення недоторканності приватного життя, що має істотне значення для науки кримінального права. Дисертація відповідає вимогам щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, її зміст відповідає заявленій науковій спеціальності, а автор Сосніна Ольга Володимирівна на основі прилюдного захисту заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право.

Офіційний опонент –

**Декан факультету №1 Інституту
підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції Львівського
державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент**

О.В. Авраменко

